

רשות ניקוז ים המלח - האתגר במימוש

עינב עמרם - מנהלת פרויקטים ומתכנתת סביבתית - רשות ניקוז ים המלח

אגן נחל קדרון חובק במוצאו את ירושליים העתיקה, ממשיך דרך שטחי הרשות הפלסטינאית, עובר דרך בקעת "הורקניה" ונשפך לים המלח. בסך הכל, אגן נחל קדרון משתרע על פני כ-120 קמ"ר ואורכו של ערוץ הנחל הוא כ-40 ק"מ. בדרכו חולף הערוץ על פני פניני נוף וטבע, אתרי מורשת ותרבות רבים, מקומות דתיים קדושים (ליהדות, לנצרות ולאיסלם), אתרי ארכיאולוגיה והיסטוריה, וכמובן - אזורי התיישבות.

אולם, לצד הנופים המדבריים המרהיבים המשתרעים לאורך הנחל, זורמים בו מידי יום כ-35,000 קו"ב של מי ביוב גולמיים ובלתי מטופלים המזהמים את הנחל, את מי התהום ואת הסביבה כולה. בעבר, שימשו מי מעינות הנחל לחקלאות ולשתייה, אך עם חלוף הזמן והגידול המאסיבי של האוכלוסיה המתגוררת בתוך ערוץ הנחל ובסביבתו, הפך נחל קדרון ל"אתר" אשפה ופסולת מכל סוג, המלווה במטרדי ריח וזיהום שונים ומגוונים. כיום

האתגר העיקרי בפעילויות שיקום אגן

קדרון הוא עובדת היותו ממוקם בשטחן של

מדינת ישראל והרשות הפלסטינית גם יחד.

ככה, כל פעילות בו מחייבת יצירת עבודה

משותפת בין הרשויות הנוגעות בדבר

נופים מרהיבים באגן נחל קדרון - לצד שפכים גולמיים המוזרמים לערוץ ופסולת מכל סוג

ביוב גולמי מוזרם לערוץ הנחל - מטרדים סביבתיים ובריאותיים לאוכלוסיית האזור שמשמשת במים

ים המלח, בשיתוף עם עיריית ירושלים, מהנדסים ללא גבולות (E.W.B) וגורמים נוספים, מקדמת את ביצועם של מספר מיזמים, שנבחרו לטובת שיקום האגן. המיזמים נוגעים בנושאים: ביוב, פינוי פסולת, תיירות עולי רגל, חינוך והסברה סביבתית לתושבים, אקולוגיה, בריאות, טיפול בשפכים, תיירות תרמילאים, תחבורה, תשתיות ועוד.

בהיעדר הסכמות לעבודה משותפת בין הרשויות הישראליות והפלסטיניות, הוצע פיתרון שאינו מצריך עבודה משותפת - מחד, אך מאידך - מהוה פיתרון חלקי בלבד. השפכים יישאבו מערוץ נחל קדרון, דרך גב ההר, אל עבר מט"ש קיים במדרונות ירושלים. פיתרון זה הוא בלתי יעיל אנרגטית ובעייתי מבחינה טכנית

האתגר העיקרי בפעילויות שיקום אגן קדרון הוא עובדת היותו ממוקם בשטחן של מדינת ישראל והרשות הפלסטינית גם יחד. ככזה, כל פעילות בו מחייבת יצירת עבודה משותפת בין הרשויות הנוגעות בדבר. ברור לכל העוסקים במלאכה, כי שיקומו של האגן יהווה מנוף לשיפור המצב הבריאותי, החברתי והכלכלי של כלל התושבים המתגוררים בו. הליכי שיקום האגן מחייבים טיפול במי הביוב הגולמיים הזורמים בנחל. הזרמת השפכים לנחל קדרון - הן מהעיר ירושלים והן מערים פלסטיניות

מהווה הנחל מטריד בריאותי וסביבתי קשה, מקור לפגיעה במי האקוויפר, בחי ובצומח שבו, וכן בפוטנציאל הכלכלי, התיירותי והדתי שקיים באזור זה. בעיקר נפגעת מכך אוכלוסיית התושבים המתגוררת באגן ובסביבתו הקרובה, אשר צפויה להגיע אל מעל ל-300,000 איש בדור הבא. בשל כל אלו נדרשת פעילות אינטנסיבית להוצאת מפגעי הביוב והפסולת, להסדרת הניקוז ולשיקום סביבתי מאסיבי.

רשות ניקוז ים המלח, מתוקף הסמכויות שהואצלו עליה מידי השר להגנת הסביבה, מחויבת לטפל ולשקם נחלים באזורים שבתחום אחריותה. סוגיית אגן נחל קדרון זוהתה כסוגייה קרדינאלית כבר לפני מספר שנים. אשתקד סיימה הרשות את הכנתה של "תכנית אב לאגן נחל קדרון". תכנית אב מקיפה ורב דיסציפלינארית זו כללה בין היתר היבטים כגון: ניקוז עילי ותחתית, תשתיות ותחבורה, ביוב, אקולוגיה וסביבה, כלכלה, אוכלוסיה, חברה ועוד. התכנית מעצבת מדיניות לטיפול באגן כולו ומזהה מספר רב של מיזמים שסייעו בשיקום כללי, פיסי וחברתי של האגן ותושביו. כיום, רשות ניקוז

הפיתרון המאולץ לטיפול במי הביוב הזורמים בקדרון- בהיעדר הסכמה בין הרשויות

מוסכם בסוגיית הוצאת השפכים מהנחל, ניקויו והשבתו למצבו המקורי כנחל שטפוני. עיקרי התכנית המתגבשת כיום הנם: שינוע מי הביוב לטיפול ראשוני במזרח ירושלים, הזרמת חלק מהשפכים לטיפול במתקן לטיהור שפכים באזור הנחל (מתחת לעיר עובדייה), והזרמת חלק מהם למתקן טיהור שפכים נוסף במורד הנחל. בתהליך זה, יושבו מים מטופלים רבים לתושבי האגן, וישמשו אותם במקום מי הביוב המשמשים אותם כיום לצרכיהם השונים.

מימוש תכנית זו ישפר, באופן ניכר, את חיי התושבים שבסביבת אגן נחל קדרון, אך היא מותנית בעבודה משותפת מלאה בין הרשויות הישראליות לבין הפלסטיניות. עבודה משותפת זו אמורה להיות מסוכמת בועדת המים המשותפת (J.W.C). תוכנית זו תאפשר פתרון רציונאלי ויעיל לבעיית הביוב של מזרח ירושלים, לצד יישום פתרון מלא לבעיית הביוב באגן נחל קדרון כולו. עיריית ירושלים רואה במימוש הפיתרון המשותף חשיבות רבה. הגב' נעמי צור, סגנית ראש העירייה, מעוניינת ליצור כלי לניהול ולפיתוח אגן קדרון בראייה רב שנתית, תוך דאגה לכל תושבי האזור ולסביבה האקולוגית.

כמו כן היא מעוניינת להביא לסילוק מפגע הביוב מחד, ולשימוש הוגן במשאב המים מאידך, כדי שתושבי אגן הקדרון יהנו מהשגשוג הכלכלי, החברתי והתרבותי שיתפתח בעקבות הצלחת הפרויקט. תושבי אזור האגן מצידם, מעוניינים בשיקום הנחל ומבינים כי הדבר יביא לשיפור איכות חייהם, ייצר אפשרויות פרנסה חדשות, עם פוטנציאל תיירותי שכרגע אינו ממומש. שיקום אגן נחל קדרון יהווה עבורם פלטפורמה להסרת מפגעים בסביבת מחייתם ולשיפור כללי במצבם.

רשות ניקוז ים המלח פועלת נמרצות להשבת הנחל לנופיו המרהיבים ולאופיו הייחודי, למען עתיד טוב יותר לאזור כולו ולתושביו.

www.dadeadsea.co.il

כגון עובדייה, בית לחם ובית סחור - הינה בניגוד לנורמות ולמדיניות הנהוגה כיום במדינת ישראל. לפיכך דורש המשרד להגנת הסביבה מעיריית ירושלים טיפול מיידי בשפכים המוזרמים לערוץ הנחל.

בהיעדר הסכמות לעבודה משותפת בין הרשויות הישראליות והפלסטיניות, הוצע פיתרון שאינו מצריך עבודה משותפת - מחד, אך מאידך - מהוה פיתרון חלקי בלבד לטיפול בחלק מהשפכים הזורמים באגן (השפכים שמוצאם מירושלים המזרחית בלבד). לפי תכנית זו, יטופלו רק השפכים שזורמים בחלק הנחל שנמצא בשטחי רשויות ישראליות. שפכים אלו יישאבו ויוזרמו מערבה ו/או צפונה, למתקני טיהור שפכים הקיימים בשטחי ישראל.

רשות ניקוז ים המלח שוקדת, ביחד מהנדסים ישראלים ופלסטינים, על תכנון פתרון הנדסי משותף, שמטרתו העיקרית הנה להביא לפיתרון מוסכם בסוגיית הוצאת השפכים מהנחל, ניקויו והשבתו למצבו המקורי כנחל שטפוני

בהתאם לפיתרון זה, השפכים יישאבו ממקום נמוך טופוגרפית, אל מקום גבוה טופוגרפית ב-350 מ' - קרי, מערוץ נחל קדרון דרך גב ההר, אל עבר מט"ש קיים במדרונות ירושלים. פיתרון זה, כאמור, הוא בלתי יעיל אנרגטית ובעייתי מאוד מבחינה טכנית. העברת השפכים מערבה ו/או צפונה אינה טבעית ופועלת בניגוד לחוקים הגרביטאציוניים ולכן אינה רצויה בהיבט המקצועי והכלכלי. התכנית נוצרה מתוך כורח ובוודאי שאינה מומלצת כלל מבחינה הנדסית.

רשות ניקוז ים המלח שוקדת, ביחד מהנדסים ישראלים ופלסטינים, על תכנון פתרון הנדסי משותף, שמטרתו העיקרית הנה להביא לפיתרון